

CONSORTIUM OF
EUROPEAN
RESEARCH
LIBRARIES

SZAKMAI

CERL 2020

Beszámoló az Európai Kutatókönyvtárak Konzorciumának éves közgyűléséről

DR. OLÁH RÓBERT

Tiszántúli Református Egyházkerület Nagykönyvtára

¹ Korábban az Egyházi Könyvtárak Egyesülete tagkönyvtárai közül tizenhat jelezte a csatlakozási szándékát a CERL-hez. Az EKE részvételével 2019. május 31-én az Országos Széchényi Könyvtárban megrendezett nemzetközi szemináriumról beszámoló az EKE honlapján olvasható. ▶

A Consortium of European Research Libraries (CERL, Európai Kutatókönyvtárak Konzorciuma)¹ 2020. október 14-én tartotta az éves közgyűlését. A rendezvénynek év-ről évre másik intézmény a házigazdája, idén a pandémia miatt az online térben talált otthonra. A szervezők előzetesen elérhetővé tették a titkár és a munkacsoportok beszámolóit, valamint a szervezet 2020 novembere és 2023 novembere közötti időszakra vonatkozó stratégiáját. Az online elhangzottak mellett e dokumentumokból merítettünk.

A magyarországi viszonyokhoz hasonlóan a CERL eseményei is a netes felületekre kényszerültek az elmúlt hónapokban. Ebből a helyzetből igyekeznek előnyt kovácsolni, amikor a webes, és a majdan megtartható élő szemináriumok előadásait rögzítik és az interneten bárki számára elérhetővé teszik. A vírushelyzetén túl a gazdasági és környezetvédelmi szempontok is amellet szólnak, hogy a munkacsoportok találkozóinak egy részét a jövőben online rendezzék meg. A következő években egyébként is nagyobb hangsúlyt igyekeznek fektetni az elektronikus publikációk közzétételére és újragondolják a CERL különböző (szociális) médiafelületeken létező platformjainak működését, hogy a megfelelő eszközökkel a megfelelő célcsoportokat éri el. Ennek részeként átalakítják

például a LinkedIn profil működtetését. Áthangolják a CERL ösztöndíjrendszerét is,² hogy minél több tehetséges fiatal kutatót és könyvtárost vonjanak be a nemzetközi szinten zajló együttműködésbe.

A következő három éves ciklus feladata lesz a digitális források és a digitális kutatás fejlesztése. Utóbbi érdekében a konzorcium képviselői más nemzetközi szervezetekkel együttműködve dolgoznak a metaadatok kezelésén, illetve digitális kutatásokkal kapcsolatos szabványokon. Távlati cél, hogy a CERL régi könyves adatbázisában³ található több mint 8.000.000 rekordot jegyzetelhetővé tegyék a felhasználók számára. A CERL adatbázisait igyekeznek minél inkább hozzáférhetővé tenni a digitális bölcsészet eszközeivel végzett kutatásokhoz.

A londoni központtal működő CERL számára a koronavírus mellett a 2020. év másik nagy kihívását az Egyesült Királyság Európai Unióból való kilépése jelentette. Az uniós intézmények azt javasolták a nemzetközi szervezeteknek, hogy keressenek a jelenlegihez hasonló jogi környezetben működő székhelyet az Unió területén. Ennek megfelelően 2020 végéig a CERL új irodát nyit az írországi Dublinban, ám a tényleges vezetés továbbra is Londonban marad. A cél, hogy a Brexit után is lehívhatóak legyenek az uniós források a Konzorcium céljaira. A kilépés egyébként nem érinti az angol tagintézmények hozzáférését a CERL szolgáltatásaihoz.

² Jelenleg három könyvtáros-kutató számára biztosítanak ösztöndíjat 1.000 € értékben (például ősnymtatvány-gyűjtemények feldolgozására). ►

³ *Heritage of the Printed Book* (HPB), lásd később.

A TITKÁRI BESZÁMOLÓ

Christina Dondi (Lincoln College, Oxford), a CERL titkára beszámolójából megtudtuk, hogy 2020-ban nem érkezett új tag az egyesületbe. A munkacsoportok találkozóit május-június hónapokban online tartották meg

és a következő évre is ezt tervezik. Az érdeklődők a CERL honlapján követhetik az ülések menetét. ► A tisztújítás során az igazgatótanácsból távozó [Andreas Fingernagel](#) helyére [Jason McElligott](#) (Marsh's Library, Dublin) választották és támogatták [Kristian Jensen](#) (British Library, London) jelenlegi elnök újbóli jelölését a következő három évre.

Végül két újonnan megjelent kötetet ajánlottak a tagság figyelmébe: [Richard Ovenden](#) a tudás védelmének történetét dolgozta fel, a második munka athéni könyvtárakból válogatott ősnymtatványokat mutat be.⁴

⁴ *Richard Ovenden, Burning the Books: A History of the Deliberate Destruction of Knowledge*, John Murray Press, 2020; *One book, six centuries of history: Editions from the dawn of printing in the libraries of Athens. Colloquium proceedings 13 April 2019*, ed. Vera Andriopoulou, Kleopatra Kirtata, Angeliki Papadopoulou, Aikaterini Laskaridis Foundation, 2020.

A MUNKACSOPORTOK BESZÁMOLÓI

A **Promóciós Munkacsoport** a CERL-blog, a levelezőlista, a Facebook, a Twitter és a LinkedIn fiókok, valamint a YouTube csatorna egyéves működéséről adott számot. Az egyes felületek különböző, célzott üzenetekkel és tartalmakkal megtöltése különösen fontossá vált a karantén-időszakban, közülük a LinkedIn területén terveznek nagyobb átalakítást, a többi területen pedig különböző fejlesztéseket javasolnak. A CERL honlapja két területen gyarapodott. A [Gesamtkatalog der Wiegendrucke](#) (az ősnymtatvány-leírásokat közreadó vállalkozás) munkatársaival együttműködésben jött létre az [Incunabula](#), az ősnymtatványokra vonatkozó szakirodalomból összeállított bibliográfia. A CERL honlapra újonnan befogadott [Mat-Med](#) (Material Medica) projekt a gyógyászati hasznú állati, növényi és ásványi anyagokról szóló művek lapjain fennmaradt jegyzetek adatbázisaként működik. A munkacsoport javaslatot dolgozott ki egy maximum 3.000 € költségvetésből készülő reklámvideóra, amely az egyes gyűjtemények vezetőit célozná meg a CERL működésének és a tagság előnyeinek bemutatásával.

Az **Adatbázis és Fejlesztés Munkacsoport** jelentése szerint a CERL régi könyves adatbázisa, a HPB (**Heritage of the Printed Book**) ▶ jelenleg 8.005.145 rekordot tartalmaz, amelyet az elmúlt évek során huszonegy országból töltöttek fel a tagintézmények. Hat intézményi forrásból érkeztek rekordok az elmúlt egy évben, továbbá olyan gyűjtemények anyaga vár feltöltésre, mint a zürichi E-RARA, a svájci intézmények digitalizált régi könyveinek gyűjteménye. A HPB adatbázisa 2021 elején új környezetbe költözik, a felhasználók várhatóan nem érzékelnek majd fennakadást és nem változnak a jól ismert kezelőfelületek sem.

A **MEI** (**Material Evidence in Incunabula**, az ősnymtatvány-példányok sajátosságait feltáró) ▶ projektben több mint háromszáz intézmény vesz részt, összesen több mint 56.000 példányról szolgáltatva adatot. 2020-ban tizenhárom új intézmény csatlakozott. A **15cHebraica** projekt keretében több francia, orosz, angol és olasz könyvtárban felmérték a héber nyelvű ősnymtatványokat.

A **Kézírttáros Munkacsoport** a korábban a CERL honlapján működő portál helyett új weboldal létrehozásán dolgozik, amelyen országonkénti bontásban mutatják majd be a legjelentősebb kéziratos dokumentumokat őrző gyűjteményeket. Átmeneti megoldásként a Konzorcium holnapján létrehozott aloldalon gyűjtötték össze a témába vágó webes adatbázisokat és projekteket. ▶ Az új honlap még fejlesztés alatt álló részei megtekinthetők itt: ▶

A **Biztonsági Hálózat Munkacsoport** létrehozott egy olyan auditálásra szolgáló segédeszközt, amely más intézmények hasonló intézkedéseivel segít összevetni a saját biztonsági rendszerünket. Könyvtárosok részére

fejlesztettek egy „kártyajátékot” is, amely segítségével szituációs kérdéseken tudjuk tesztelni a felkészültségünket, támogatva a munkaszervezést és javítva az intézményi működést.⁵ 2020. december elsején **A Covid-19 és a gyűjtemények biztonsága** témakörben nyilvános online konferenciát rendeznek 60-90 perc időtartamban, amelyre várják az érdeklődőket.

⁵ Példaként egy kártya a játékból: „Mi a teendő, ha felébred a gyanú, hogy a kutató megcsonkítva adott vissza egy értékes kéziratot?”

A Könyvkötés Munkacsoport első hírlevele.

Megjelent a **Könyvkötés Munkacsoport** első hírlevele, amelyet évente két hasonló követ majd. ► Az első számban olvashatunk például a pergamen és állati szarv felhasználásával készült festett kötésben fennmaradt 14. századi **Bambergi Psalterium** hasonmás kiadásáról, valamint szakmai kiállításokról és konferenciákról. A munkacsoport közös online találkozót tartott a **Ligatus** szerkesztő-

bizottságával. A **Ligatus** adatbázis a könyvkötések leírására, az egyes elemek, minták és eszközök megfelelő szakkifejezésének meghatározására szolgáló internetes adatbázis. ►

A későbbiekben a CERL lehet a házigazdája ennek a projektnek is.

Bemutatkozott a CERL legújabb egy-
sége, a **Digitális Bölcsészeti Munkacsoport**, amelynek létrehozásáról 2019 októberében, a göttingeni közgyűlésen született döntés. Céljuk, hogy a CERL által szolgáltatott területeken erősítsék a digitális bölcsészettel foglalkozó kutatók jelenlétét. Esettanulmányok segítségével népszerűsítik a digitális bölcsészetet az egyes gyűjtemények kezelői között, felméri a CERL

CONSORTIUM OF
EUROPEAN
RESEARCH
LIBRARIES

Newsletter

Issue 1
June 2020

Welcome to the first issue of the CERL Bookbindings WG Newsletter

Message from the Chair

Bookbindings on the Internet is a core issue for the CERL Bookbindings Working Group and, as time and technique evolve, more and more interesting initiatives are found that may be of value for the study of bookbindings online.

This newsletter is intended for dissemination of information and advocacy on this topic, and also any other information about bookbindings that may be of an interest for the study of this fascinating part of book history. Please re-distribute it to anyone with an interest in this topic.

Being able to find bookbindings online is in essence a form of discovery that prepares the scholar for accessing the real books. As a bookbinding historian once answered when I asked him about the benefits of online bookbindings: "The serious scholar will always try to find the real books". As much as this is true, it is also true that he or she has much better chances nowadays of actually finding the books that may be of interest, and in some cases, their questions will also be answered online.

The real problem today is that so few bookbindings are online and libraries seem to have problems on both the technical side and on the descriptive side. Knowledge on how to describe bindings is difficult to promote and library catalogues are seldom equipped with enough capacity to publish both metadata and images of the bindings.

The WG wants to showcase new methods and tools on these topics and has started a series of workshops/seminars with this purpose in mind. The first seminar took place in Uppsala in May 2019. See separate notice on p. 7. Another was planned for Brussels this May but had to be postponed due to the present Covid-19 situation. A new seminar will be planned as soon as travel is deemed safe. The first issue of this newsletter has taken a while to find its form and therefore we are focusing on information from 2019 onwards. If you are sitting on information for a future notice or short article, please send it to per.culled@ub.u.se

Swedish 18th c. embroidered binding

In this issue

The Bamberg Psalter
Polish 13th-14th c. Collections in Toruń
Bookbinding workshop 2019
Norwegian translation of bookbinding terms
Treasure bindings at the Bayerische Staatsbibliothek
Tracing watermarks
Links

tagintézmények ide kapcsolódó projektjeit, szabványok és protokollok kidolgozásában vesznek részt és felhívják a figyelmet a könyvtári katalógusokra mint potenciális kutatási területre. Részt vesznek a digitális bölcsészképzésben, leírják egy projekt elindításához minimálisan szükséges eszközöket, hogy a könyvtárak hosszútávon felkészülhessenek a beszerzésre és tematikus posztokat adnak közre a CERL blogján.

Végezetül megtudtuk, hogy az 1.410.778 rekordot tartalmazó CERL Thesaurusból folyamatosan távolítják el a már nem élő linkeket, az elmúlt időszakban megtörtént több mint 420.000 duplum-rekord összevonása. Pozitív fejlemény, hogy a pandémia idején jelentősen megnőtt a Thesaurus forgalma, átlagosan több mint kétszer annyi kutató keresi fel havonta az adatbázist, mint 2020 áprilisa előtt.

A fentiek is megerősíthetnek bennünket abban, hogy a korlátozott lehetőségeket időnként az előnyünkre lehet fordítani. A nemzetközi szervezetben az elhalasztott szakmai programok ellenére sem állt meg az élet, elsősorban az online elérhető szolgáltatások körében van lehetőség fejlesztésre és a meglévők kapcsán kibontakozó új együttműködésekre.

Előtérbe került az online térben zajló szakmai eszmecsere, az itthon kevésbé ismert kérdezz-felelek (Q&A, „Question and Answer”) típusú események sora.

[A CERL blogja](#)

Ez EKE közössége hasznát láthatná hasonló kezdeményezéseknek pl. a többeket érintő pályázatok beadása előtt vagy saját honlap szerkesztése során. Ehhez el kell sajátítanunk a közvetítő platform (pl. a Zoom) használatát, benne olyan funkciók működtetését, mint a képernyő megosztása. Addig is, amíg a CERL vilniusi, és az EKE pannonhalmi elhalasztott közgyűlésein nem találkozhatunk személyesen, igyekezzünk kihasználni az internet nyújtotta lehetőségeket a kapcsolattartásra. ►